Broj 30. Poštanski tekući račun. (Conto corrente colla posta). **U Trstu, dne 2. augusta 1923.** Pojedini broj 20 cent. **God. I.**

„Istarska Riječ"
Izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15— lira na godinu, a za inozemstvo 20— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 6 lira za svaki centimetar visine u širini jednoga stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust prema pogodbi. Pisma se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Današnja „I. R." ima prilog „Mladi Istranin" br. 15.

Treći dokumenat

Kad je onorevole Giunta prije nekoliko dana u rimskom parlamentu prekinuo na šega poslanika, g. dra. Viliana, obijedjujući i njega i nas, da smo tobože u nekakvoj službi Beograda, mi smo se odmah sjetili onih ruskih rubalja, radi kojih nas je poročka baba „Istria" prije 35 godina denuncirala Franc Jožefu navodeći, da smo u službi — Petrograda . . . . Ista igra, a Boga mi i isti ljudi.

Ali je na to došao „Eco di Pola," koji je bespriimjernom iskrenošću iznio, da su tako pisali ljudi, kojima su razne lijepe i svete riječi bile izlikom, da sebi napunjaju džepove ispražnjujući ih drugima. Mi smo taj dokumenat iscrpili u posljednjem broju „Istarske Riječi."

Sada pak dolazi na red treći dokumenat.

I taj je dokumenat potekao od talijanske strane, što je opet jedan dokaz, da je u svako doba i medju Talijanima bilo ljudi, koji nisu odobravali nasilja, što su ih njihovi sunarodnjaci, osobito oni na jaslama, počinjali na tijelu našega naroda.

Osamdesetih godina izlazio je u Trstu talijanski list „Il Mattino." List je u ono vrijeme bio uredjivan u čisto nacionalnom, liberalnom, italijanskom duhu. Evo što taj „Mattino" piše u svom 897. broju od 25. marta, godine 1888.:

„Čini se nevjerojatno, a ipak je istinito. Tko hoće da u Istri bude liberalan i da postane znamenit, dosta mu je, ako glasno i jasno propovijeda nepomirljivu i vječnu mržnju protiv svega, što je slavensko. Budući da je pak mali svijet uvijek sklon, da rad sluša klevete i ocrnjivanja, zato i postaju posve lako najboljim patriotima svi oni, koji lopovskim, podlim i gnusnim načinom navaljuju na sve, što je slavensko, što oni i čine, kao da idu na pir.

Ali ne bave se samo novine pogrdjivanjem istarskih seljaka. Dogadja se često, da prolazeć kojim istarskim gradićem čuješ grditi one tužne ljude ovim ružnim izrazima: „Bježi, gadni ščavune! Ajde do vraga ščavunsko prase! itd.

Te i ovima slične pogrde izgovaraju se kao od šale i naslade, kao da onaj, koji ih izgovara, ima na to kakvo pravo. Seljak, dakako, ne smije ništa da odgovori i jao si ga njemu, pokaže li čime, da je uvrijedjen."

„Koliko sam puta gledao," piše nadalje „Mattinov" istarski dopisnik, „kako tim seljacima, dok bi razmatrali kakav njima neobičan predmet, turaju u usta gnjila jaja, pokvareni tabak ili drugi sličan smrad ili ih iz objesti udaraju šakom itd."

„Takovo postupanje," nastavlja dopisnik „treba odsuditi, jer razjaruje duhove. Ovakva pogrdjivanja vazda su vrijedna odsude, jer su ona plod slabašna duha i jer su dokazom neplemenitog odgoja. Takova pogrdjivanja služe paće i na sramotu onome, koji ih počinja, a nipošto onome, kome su namijenjena. Udaranje šakama i ako prouzročuje smijeh u ljudjaka, većinom je znak zlobne i pokvarene duše. Ova nečovječna djela treba iskorijeniti, hoćemo li, da nas svijet štuje i želimo li da sačuvamo barem sjenu naših djedovskih, nletačkih običaja. Posljedice tako okrutnog i neprijaznog ponašanja često su škodljivije nego li se misli. Seljaci, vrijedni sažaljenja, a ne mržnje, počute, kaošto je i naravno, prikritu ali živu ogorčenost, koja se brzo razvije u srdžbu i mržnju . . .

Ne će dakle nikada biti suvišna preporuka, da se sa seljacima postupa uljudno i prijazno. Nego budući da je na žalost već odviše maha zauzeo zlosretni običaj, da se na sve načine ismijehuje ovaj nevoljni narod, sumnjam, hoće li ko poslušati ovaj moj savjet."

U dalnjem dijelu svoga dopisa opominje dopisnik svoje sunarodnjake, neka budu snošljiviji prema Slavenima, kaošto su nekoć bili njihovi oci . . .

„Danas, nasuprot," zaključuje dopisnik, „velika nadutost, umišljeni ponos i prekomjerno samoljubje nalaže neko držanje tobože uzvišeno i nepristupačno te ne dopuša svrnuti okom na uboge Slavene, a time gubimo svakim danom sve više zemljišta i Slaveni se u sve to većoj mržnji sve više odvraćaju od nas."

Ovako se tužio jedan pošteni Talijanac prije 35 godina! . . .

Bog zna, jeli još gdje u životu onaj plemeniti čovjek! Ako je živ, što veli na sve one strahote, što su se dogodile našemu seljaku u ovo nekoliko posljednjih godina? Što veli na sve one paleže, na sva ona zlostavljanja i mrcvarenja? Što veli na sva druga bezakonja, na bespravnost i na sve druge nevolje našega seljaka?

Jedamput se je zgražao gledajući, kako ubogomu seljaku gradski obješenjaci turaju u usta gnjila jaja i drugo blato. To je bilo prije 35 godina. Danas nema više gnjilih jaja, ali ima ricinusovo ulje . . . . Silna li napretka u 35 godina . . . . à, „Mattinov" dopisniče! Ti si se, dobri čovječe, snebivao, kad si slušao, kako se našega čovjeka ni kriva ni dužna krsti pogrdnim riječima: porco ščavo!

A što veliš, ako još živiš, na one nekidašnje poklike Toskanca Giunte?

Prije trideset i pet godina bili smo — porchi ščavi . . . a danas — pedočozi . . .

I to u srcu almae Romae, u Montecitoriju, u srcu zemlje i naroda sa tri i više hiljada godina kulture!

Politika sile

Politika, koju je talijanska vlada prakticirala, a i danas prakticira u Istri, pokazuje nam, da ona nije znala, ni ne zna sa kakovim ima ona ovdje narodom posla i sa kakovim narodnim mentalitetom ima da bije bojak.

Izgleda, da su oni, koji su preuzeli na sebe zadaću, da učine Istru eminentno talijanskom pokrajinom, držali, da imaju posla sa nekim pretpotopnim divljacima, ljudožderima i barbarima, koje treba trebiti svim mogućim i nemogućim sredstvima, kao penzijama, otpuštanjima iz službe, zatvaranjima, proganjanjem, zatvaranjem škola i drugim utamanjajućim sredstvima.

Nije isključeno, da su oni držali, da će na taj način svesti naš narod iz njegove kolotečine, asimilirati ga, metamorfozirati te učiniti od njega nešto deseto — u kratko: da će mu ucijepit drugu dušu, jezik, običaje . . . . Boga mi, krasna operacija!

Na posljetku je moguće i to, da su se oni bojali neke reakcije, nekog narodnog ustanka, neke barbarske provale osjećaja, neke divljačke bjesnoće . . ., jer samo tako dade se rastumačiti ta njihova politika.

Ako se je ikoga trebalo bojati, to se nas nije trebalo; jer mi smo narod „golubinje ćudi." Ta naša „golubinja ćud" manifestuje se u svemu. Zar nismo mi talijansku vojsku pozdravili sa pozdravnim poklicima i zar nismo strpljivo podnašali sva ona vredjanja, koja su nam se bacala u lice? Zar nismo vjerovali u sva zlatna obećanja, u sve zlatne kule, koje su se kasnije pretvorile u neke druge kule, dotično bce ricinusava ulja? Zar konačno mi ne gledamo mirno, dapače i pristojno kako se zatvaraju naše škole, proganjaju naši učitelji i učiteljice, svećenici i činovnici?

Ali to sve ne koristi! Politika sile i dalje dejstvuje i ne će ni tako brzo prestati. Ona je zaustavila sav naš ekonomski život, učinila golemi jaz izmedju našeg i talijanskog življa — uništila gradove i sela, bacili na ulicu najčestitije obitelji i — konačno — ona se osvećuje i onima, koji su je preporučali. Ta valjda ne stradavamo ekonomski samo mi Slaveni!

Dok Engleska daje najšire slobode Ircima, Egiptu i drugima, dotle Italija skučuje Istru gore, nego su to činili stari Rimljani i čini od nje jedan pasivni komadić zemlje, jednu pokrajinu sa sredovječnim životom i institucijom, jednu nagrdu i karikaturu svoje nutarnje politike, koja joj ne služi baš na diku ni čast.

Prema svemu tomu se čini, da u naših sugradjana nema „kolonizatorskog talenta." Ono misle, da još uvijek žive u vremenu svojih gradjanskih ratova Sforza, Borgia, ubijstva, noževa, sitnih uličnih bojeva, Savornada i Alesandra VI. Oni još uvijek misle u stilu Machiavelijevog „principa" i okreća ledja onome, koga ne razumiju — najvećem Talijanu Mazziniju. Oni misle, da se još uvijek nalaze u srednjem vijeku, te da imaju posla sa neotesanom masom, a ne sa jednim svijesnim i kulturnim narodom.

Kad su Francuzi osvojili Algir nisu tamo zatvarali škole, nego su ih otvarali, nisu bacali bombe, nego lire (dotično franke), nisu davali ricinusove kulture. A mi? Mi nismo ni Afrikanci ni Crnci, nije nam trebalo škola, jer smo ih imali, ali smo zato prošli mnogo, mnogo gore, nego oni. Danas se u Algiru ne bune, dok se to u Tripolisu dogadja. Danas ima Algir univerzu, dok Tripolis dalje od kazerma ne će ni doći.

Politikom sile se ne da ništa postići. To ne će da uvide naši gospodari. Politika sile samo stvara nezadovoljstvo i mjesto, da miri narod i čini ga povjerljivim, ona čini obratno. Politika sile pokazuje samo slabost one države, koja je upotrebljava i baca samo sliku na njezinu kulturu. Ona napokon nije ni patriotska, jer osim uličnog patriotizma ima i jedan drugi viši — dalekovredniji patriotizam. Politika sile nije ni koristna. Ona se često iznevjeri. Politici sile imamo mi zahvaliti, da je danas stvoren izmedju stanovnika dvaju narodnosti takav jaz, da je strahota.

Da se je pako sa našim narodom postupalo na drugi način — ja sam već naglasio, da je on golubinje ćudi — na način, koji odgovara njegovom mentalitetu — ne bi bilo danas ni ricinova, ni bomba, ni vulkanskih izbora — ali bi zato bilo prijateljstva i zajedničkog rada za ono isto, što nam je najglavnije, a to je svagdanji krušac.

No toga nema. Mi tome nismo krivi, jer smo za to pokazali najbolju volju.

Što ćemo?

D. G. Lumberski.

Valjan uzgoj djece.

Kazna djece.

Kazna nije samo važna, nego je u odgoju djece najbolje sredstvo, bez kojega se djeca ni ne mogu valjano odgojiti; no da kazna bude koristna, to treba da se pravo rabi. Pogledajmo dakle malko, kakovih sve vrsti kazna imade, i popitajmo sami sebe, koje valja rabiti.

Medju raznimi kaznami na prvom je mjestu **šiba.** Gdjekoja se ćutljiva majka i slabi otac zgraža, kad samo pomisli na to, da bi morao svoje ljubljeno dijete šibati. To im se čini ko nekakova bezsrčna okrutnost. A ipak sam Duh sveti veli u Svetom Pismu: »Tko ljubi svoje dijete, neka ne štedi šibu«, na drugom mjestu: »Nemoj odvrnuti kaznu od djeteta; jer ako ga udariš šibom ne ćeš ga ubiti«, već »ti ćeš ga udariti šibom, a dušu ćeš mu oslobditi od pakla«. Stara je poslovica: »Tko ne će slušati, neka trpi«, pak to valja i za djete. Znade li djete dovoljno, česa ne smije učiniti, a ipak ne mari za savjet i opomenu, to ga treba kazniti.

Staro je pravilo, da neka nitko ne kazni u ljutosti svoje djete; ali žalibože malo tko mari za to pravilo.

Onaj, koji je uvrjedjen, ne smije rabiti kaznu kao osvetu, nego kao lijek, koji i samoga njega boli. Bez obzira na to, da kazna, koju tko u ljutosti i uzrujanosti rabi, veoma često biva prekomjerna i ne biva prema pogrješki u nikakovu razmjeru, — ne postizava povrh toga onaj uspjeh, kakav bi postigla, da je učinjena promišljeno i razborito te sažaljenjem. Kazna u ljutosti zadaje, istina, u svoj djeteta strah, ali i ništa drugo nego samo strah: promišljena pako i razborita kazna ostavlja uz strah još i bol, kad djete opazi, koliko su roditelji skrbni i žalostni poradi njeg.. A čim djete bolje i jasnije uvidja, da premda ga roditelji kazne, ipak ljube, da ga upravo za to kazne, jer ga ljube, tim biva kazna uspješija.

Drugi opet pogrješuju tim, što odviše tuku. Bude li djete za svaku i najmanju pogrješku bijeno, to ga kazna naposlije ne će osobito dirnuti. Djete se tomu privikne, i napokon ćudit će se, ako koji put ne bude bijeno. To osobito vrijedi za gdjekoje majke, koje običavaju i za najmanju pogrješku tući djecu.

To svakako nije pravo! Djete pobjegne, ne čuti ništa, a na koncu još se na to i smije. Ovakovi roditelji rade upravo tako pogrješno, kako i oni, koji na djecu samo viču i nju grde, a nikad im ni jedne dobre ne reknu. Kazniti je treba samo rijedko, pak i onda pokazati, da to čine nerado i samo prisiljeno; kazni li se pako, tada neka bude ozbiljna kazna i prema većoj ili manjoj pogrješki. Tko se bude toga pravila držao, taj će uz ostalo pametno odgojivanje uvijek polučiti svrhu.

Zatvor je takodjer jedna dobra vrst kazne, koja se vrlo često rabi. Sloboda je dragocjeno dobro, da je svakomu teško, pa i djetetu, ako ju ne može uživati. Valja ipak paziti da ne budu djeca zatvorena u onakova mjesta, kojih se osobito boje, gdje si umišljaju svakojake životinje, gle ljude i strašila. Takov zatvor imao je već i dosada vrlo žalosnih posljedica. Zato ne smije djete biti nikad u zatvoru besposleno, a niti odviše zatvoreno.

DOPISI

IZ PIČNA.

Naše tuge i nevolje.

Već je prošla godina, što nemamo škole u svom materinskom jeziku. Mnogi su slali djecu u školu sa talijanskim naukovnim jezikom pod pritiskom globe i grožnja. Na koncu školske godine djeca znadu uprav toliko, koliko i onda, kad su prvog dana prestupili školski prag. Medju pučanstvom vlada sveopće nezadovoljstvo i ogorčenost radi nepravda. Pošto želimo, da nam djeca stogod nauče za život, a naučiti mogu samo u svom materinskom jeziku, upozoravamo školske vlasti, da nam početkom školske godine otvore ponovno hrvatsku školu u našem materinskom jeziku, jer jedino tako će djeca učiti i stogod naučiti, a inače ostat će svi u tmini neznanja, što ne će biti niti na korist pučanstva, a niti na korist države.

* * *

Odkad postoji naša crkva molilo i pjevalo se u njoj isključivo u materinskom hrvatskom jeziku. Kod nas je starinski običaj, da se svaki prvi petak u mjesecu pjeva sv. Misa sa mrtvačkim funkcijama za sve pokojne. Iza podizanja uvijek se pjevalo mrtvačke litanije u hrvatskom jeziku. Kod prve sv. Mise i večernje pjevalo se u hrv. jeziku. Sve te nabožne pjesme i molitve su već par mjeseca utihle i to po volji par neodgovornih osoba. Bilo bi već vrijeme, da bude kraj takvim neljepim činovima, koji samo potamnjuju talijansku kulturu. Mi kmetovi vrlo dobro znamo, što se u nekojim loncima u Pičnu kuha. Nemojte misliti, da smo mi tako bedasti. Mi možemo, ako ćete, lako Boga i doma moliti, ali mi možemo lako živiti i bez »grajanskih butig« i bez »grajanskih« postotari i bez »grajanskih« kovači i bez »grajanskih« zidari i bez »grajanskih« bab, jer možemo i drugima ići. A kako će tada biti u Pičnu? Par njih u Pičnu smo mi obogatili, **samo** mi kmetovi, a sve ono drugo hranimo takodjer mi kmetovi, a za zahvalu nam samo blatite, gdjegod možete i svako toliko pozovete jednu ili drugu neodgovornu osobu, da dodje amo s oružjem i drugim prijetiti, poštenim ljudima. Zar ne znate, kad kmetu dodjete, da se najedete i napijete, da onda govorite: »ca — tako mi Bog pomoga — vi nas sve hranite«. »Ca — tako mi Bog pomoga, da niste vi kmeti — mi bismo si krepali va onem posernjaku.« Po putu kad se vraćate, onda sami sobom govorite: »Par deo santo — da kmeti ne bi nic dali — nutra va grade — bi se šenci ubijali s nohti.« Svršavamo: pravednost je najljepši nakit čovjeka, a gdje vlada pravednost tu je mira, snošljivosti i zadovoljstva.

* * *

Ovog proljeća posjetila nas u ovim krajevima tuča (grad). Usjevi i grožđje bilo se ponovno opravilo. Bilo je izgleda u dosta dobru tjetinu, ali u nekojim je selima ponovno tuča nemilosrdno izmlatila grožđje i kukuruz i to u noći od 19. pr. mjeseca.

Nevolje se slažu!

IZ TRVIŽA.

Novi udarac. — Hrvatska učiteljica ispuštena iz službe

Sigurno ćete se, gospodine uredniče, malko začuditi, kad vidite, da Vam se i mi Trižani javljamo sa svojim Jeremijadama. Vi i sami znate, da smo mi značajni Slaveni, koji skoro nikad ne iznašamo svoje jade u svijet. Ako učinimo jedan drugomu kakvu nepravdicu, što se vrlo rijetko dogadja, to si odmah oprostimo te živimo i nadalje u najvećoj slozi i prijateljstvu. Pa to nije ni čudo. Trviž u svojoj sredini nije nikad ni poznavao drugorodnih elemenata ni odmetnika, dokgog nije prošle godine došla k nama talijanska učiteljica, gospodjica Palmieri Propaganda, da podučava našu djecu u talijanskom jeziku. Dolazak te gospodjice nas je silno začudio, tim više, što je bila ovdje posve bespotrebna. Unatoč svega toga mi smo je štovali. Ona pak nas nije nikad gledala najboljim okom, jer nije u svojoj strasti nikad mislila na drugo, nego na potalijančenje naše djece. Sto više: zlobni jezici govore, da je učiteljica tako daleko išla, da je ćak i svoju kolegicu, našu valjanu učiteljicu, stala denuncirati školskim vlastima i tražiti njezin otpust iz službe! Da li to istina ili nije, ne možemo da kažemo. Mi znamo samo to, da je naša učiteljica Čop, koju ne ćemo nikad zaboraviti, dobila pismeni dekret, kojim se za uvijek otpušta iz službe. Talijanska učiteljica dakako tvrdi, da ona nema nikakvog udjela u denuncijaciji gdjice. Čop. Mi joj to vrlo rado vjerujemo, jer znamo, da nije dužnost jedne tal. učiteljice da denuncira svoje kolegice, nego da drži u redu i školu i djecu, ali ipak moramo reći, da nismo s njezinim postupkom ni najmanje zadovoljni. Sto i zašto — ne treba niti da spominjemo, jer je dobro poznato i samoj gdjici Palmieri. Nije isključeno, da je baš radi toga zatražila, da bude premještena iz Trviža. Bilo kako bilo — mi već danas izjavljamo, da nemamo ništa protiv njezinog odlaska. Nek ide kuda hoće, ali za Boga neka ne dira naše svetinje i neka ne čini gluposti kao kod nas!...

Drugom zgodom više. **Trvižan.**

IZ VRHA KOD BUZETA.

Odlazak talijanskog učitelja.

Prošle školske godine imali smo hrvatsku i talijanska školu. Mi jos ni danas ne možemo pojmiti, kako je uopće mogla doći ova zadnja u naše selo. Istina je, tražilo ju je par naših mališova, koji zapravo oni sami ne znaju da su živi, ali ipak — sam školska oblast se je mogla pitati, informirati, s kojim ima posla i kakova škola želi imati cijelo selo. Medjutim školske vlasti nisu se obazirale na to, nego su nam jednostavno poslale amo talijanskog učitelja. Naši ljudovi su opet mislili, da će im talijanska škola i učitelji donijeti zemaljski raj, gospodstvo, visoku kulturu i — što je glavno — da će naše kukavno selo pretvoriti u — Rim. Sada pak, kad vide da nema ništa od toga, postaju silno razočarani. Danomice se tuže protiv talijanske škole i učitelja. Da bi ta... barem sutio!, reče mi pred par dana barba Tonin. Sve naokolo, i u Buzetu, nas je osramotio i ozloglasio, da smo malovredniči i da mu nismo kadri pružiti nikakve pomoći. Dosta smo ga pomogli u svemu i svačemu, ali zlo je u tome, što on nije bio nikada sit. Hranili smo njega i majku mu, pak ovako nam čini za zahvalu. Dali smo mu i postelju, a da ne spominjem živež i vino. On je sada pobrao ono par straca, i otišao u Italiju, a da nije nikomu, pa ni županu, komu mora biti jako zahvalan, kazao ni — s Bogom! ni hvala, ni gracije! — Lep je to čovek, a još lepša manira i zahvalnost! Sad je pobrao šila i kopita i — ki ga vu ga vu!! Pak da je barem što naučio našu djecu. Veramente ni ga ne razumeju, al steso ih je moral nekaj već navadit, če, baš ga je bilo volja!«

Ovako mi je tužio barba Tonin. Ja mislim, a i mnogo drugih, da je govorio istinu.

IZ ČIĆARIJE.

Komedijant na djelu.

Sada je ovo naše srpanjsko sunce stoplilo i naš Kras, ovu našu krševitu, kamenitu Čićariju. To smo i želili iza duge zime i hladnih proljetnih dana. Tuče baš nismo imeli, pak sada ne možemo a da se ne radujemo našim poljima i dolima. Ipak bit će krumpira i sijena više nego lani. I u Račoj vasi je toplo, toplo. Tamo topli ljude ovo naše nebesko sunce i njihov učitelj. Sada možete pomisliti kako je tamo toplo: dva sunca! Tako toplo, da se je jedna ženska nabubrila kao pažuj u vrućoj vodi. Neki vele, da ju sunce i toplina tako napuhnula (nabubrila), da se je bojati da će puknuti... Brižna! Mi svi sažalujemo »bolest« te krotke račjovaščanke. Susjede i žene iu gledaju i gledaju, kimaju glavom, te joj ne znaju drugačje pomoći nego da joj savjetuju, da promijeni zrak... Te dobre naše ženske vele, da je u Račoj Vasi vrlo pokvaren, okužen i smrdliiv zrak. Ta bolesna djevojka zbilja misli u Ameriku, da promjeni zrak. Već ima putnicu, novac, zlato i dolare. Dok ovo pišemo još nije bolesnica umrla, a niti je otišla u Ameriku. Kako bude s njom, javit ćemo vam, jer su ovo jako znamenite stvari za nas zapuštene stare Slavene na Čićariji. — Ovakovi dogodjaji su za nas pravi teatar. Komedijante je lako naći!

IZ RAČICA KRAJ BUZETA

Zašto nas teretite s novim i nepotrebnim bremenima?

Naša općina u Buzetu misli, da smo mi seljaci bogati. Kaošto znamo mi, tako znadu i gospoda na općini, medju nama živu konti (grofi), ali, brižni, i oni nose kao i mi poderane gaće. Istina, da i oni kadagod nasade na glavu tvrdu kanetu (klobuk), koju su dobili bogzna gdje. — Konti i ne konti, mi već skoro ništa — ne kontamo, a već ni kantamo... Prazne su nam konobe, a bogme i džepi. Godine slabe, kupuj hranu u trgovinama i to na dug, a osim toga moraš još plaćati strašna plaćila. Ako bude išlo tako dalje, sve naše će pasti pod — konte; ali ne će pod one naše u selu. Sve to je poznato i našoj talijanskoj gospodi u Buzeti, ali unatoč svega toga oni misle kupiti stari, sada popravljeni grofovski kaštel za školu. Kad bi se ga kupilo za dvadesetak tridesetak tisuća lira, neka bi se ga kupilo, ali on će stojati stotinu tisuća lira, a to nije mačji kašalj. A mi — i onako kašljamo pod drugim bremenima. — Sada su naprtili na nas Račičane tako veliki dug, da su nam time zadali zadnji vritnjak, pak hajd u svijet s trbuhom za krubom. To bi bilo jedno; a drugo je to, da je naša sadašnja škola — talijanska, odnosno nije hrvatska, kakova bi morala da bude za nas i djecu naša. Uostalom, treba znati, da kod nas nema Talijana ni talijanske djece; a da mi kupimo tako veliku kuću za ono desetak djece, koja sada pohađe talijansku školu, to nije pametno. Kad je bila dobra stara škola za stotinu hrvatske djece, prije rata, neka bude dobra sada za par djece. Ne bacajte, gospodo, u more nas novac, jer mi smo gladni! Mi trebamo da nam se smanje plaćila, a ne da se povećavajuć

IZ STINJANA.

Iz ovog našeg lijepog i ubavog sela javljamo se skoro uvijek samo onda, kad se moramo da oborimo na bilokoju nepravdu. Hoće li jedanput uopće prestati naša jadikovanja? Nema tome dugo, što Vam javismo, da je naše mjesto ostavio pošten i pravedan oružnički brigadir i odnesao sa sobom najlijepše mnjenje o našem narodu. — Mi smo mislili, da će novopridošli ići stopama svojeg predšastnika, ali se ljuto prevarismo. On je odmah dao nalog našem svećeniku, da mora i posljednju molitvu, koja se pjeva u našem materinskom jeziku, izbaciti iz crkve. Strah pred visom sjom ponukao je župnika, da se tome nepravdanom i protuzakonitom nalogu pokori. — Medjutim je iza toga štinjanska crkva, koja je do tada bila uvijek dubkom puna vjernika, — prazna, što je nastalom posve razumljivo. Odstranili nam sjom našeg dobrog narodnog učitelja i protiv naše volje pretvorili nam školu u talijansku, premda je selo čisto naše. — Sada je došao čovjek, predstavnik oblasti, kojemu smeta onih par molitvica, koje su se od pamtivijeka pjevale i molile u hrvatskom jeziku. — zato neka se »lingua schiava« ne čuje niti u crkvu, akoprem je Isus rekao: »Molite se Bogu u svim jezicima«.... Pitamo oblasti, imade li pravo, da brigadir daje zapovijedi crkvenom pastiru? Gdje je biskupska vlast? Želi li oblasti time prisiliti narod, da ne zalazi u crkvu? — Nadamo se, da će oružnički brigadir ipak uvidjeti nesmisao ničim neosnovane svoje zapovijedi i odustati od tako smješnih i štetnih za nas i državu metoda! Mi tražimo svoja prava, kad vršimo pošteno svoje državljanske dužnosti!

IZ POMERA.

Bilo je to 15. srpnja lanske godine, kad su Pomerke uz veliku viku, buku i galamu bile priredile ples. Taj dan je bio pomerski sajam. Plesna dvorana je bila natrpana samih ženska, osim par mladića u crnim košuljama. Našim mladićima se nije svidjao takav ples, te mjesto da plesu, šetali su se kroz pomerski korzo. Jadne su ženske bile žalosne, jer nijesu imale kavalira. Neprestano su bacale pogledе s prozora na naše mladiće, nebi li se oni toj zabavi pridružili. Kako im nije to uspjelo, morale su se na žalost pridružiti našim mladićima na zajedničku šetnju, misleći, da će ih tako primamiti. Ni tako im nije uspjelo, te su od jada uzajmile revolvere njihovih plesača, idući uz pjevanje i pucanje po selu, izazivajući naše mladiće. Mladići se nethjedoše suprotiviti, već su se vratili mirno kućama. Ženske su još neprestano pjevale, jer su bile pijane. Barba Mate im je podielio svakoj litar vina za hrabrost. Majke tih ženska se rugaju, kad Zvonko zapjeva kakovu našu pjesmu, ali se nijesu rugale svojim kćerima, kad su pijane galamile po selu. Ah, jadne majke i njihove kćeri! Opet nam se približava taj pomerski sajam. Da li će biti i ove godine kao i lanjske, to ne znamo. Ženske, pamet u glavu! **Riša.**

IZ BANJOLA KOD PULE.

Vi ćete se zacjelo čuditi, kad čujete, da ima u Banjolama Indijanaca. Akoprem znači riječ Banjole nešto talijanskoga, ali se ipak banjolski kotari nazivlju hrvatski, i to: Kamik, Dračice i Indije. Po »kotaru« Indije, zovemo ih Indijanci. Sa izobrazbom bit će im svakako ravni. Znate što su u nedjelju učinili? Išli su u Medulin na sajam (feriju), te kako nije u Medulinu bilo ništa zabavnoga, zabavljali su se Medulinci time, što su ih gledali...

Samo su taj dan ljudi iz »kotara« Dračica ostali u Banjolama. Kad je čuo Zvonko, da su Indijanci išli u Medulin, a on ravno u Banjole, da se pozabavi. Počeo Zvonko pjevati po našu, a brate moj, vidio je da su Banjolci iz Dračica ravni Indijancima.

Ne prodje dugo, a da ne gospodin iz Banjola pograbi Zvonka za šiju i baci ga iz »trattorie« napolje. Pitao ga Zvonko, nek mu kaže razlog, a on jednostavno: Se si canta a Pomer croato, a Bagnole si canta italiano.

Zvonko.

Franina i Jurina.

Fr. Ti imas, Jurino, svi zakoni i svi palagrafi va malem prste od ruki.

Jur. To se zna, da imam.

Fr. Povej ti malo mate, ča će bit s onim novim zakonom od štampi. Koliko sam ja mogai razumet, po onem zakone se vražja piše svem novinam va Italije.

Jur. Kako to?

Fr. A lepo! Ča ne stoji va onem zakone, da moru sior prefekto svakoj novine zavrnut z vratom — kada god njim se skoče?

Jur. To se zna, da moru. Na jedno rečene: ti moreš napisat jednu stvar prez nikakove zloće ni malicije, a sior prefekto moru svejedin reč: kvesto ze indencijozo, pak fić! — uredniku va katatić, a novina — stop! ne sme više da se štampa. Tako je nekako bilo va Austrije pred jedno sto let.

Fr. A je pak to koliko pomoglo Austrije?

Jur. Ter vidis, koliko njoj je pomoglo.

Fr. To je sve lepo, ma kako ćemo pak mi pisat va nasoj »Istarskoj Reči?«

Jur. Kako ćemo pisat? Kako nas Bog nadalne. Ono ča j' crno, reč ćemo da j' belo, a ono ča j' belo, reč ćemo, da je crno, i fertik!

Fr. A će pak to narod razumet?

Jur. To se zna, da će. Ni miga narod trubast. Ča misliš, da smo samo mi dva pametni va Istre? Naši su ljudi sakrabojski fulići, dosta njim je poi besedi — i već znaju i razumeju sve. Pak da te jošpitam: zač nam je Bog dal nogi, ako ne da slundramo okolo po Istre. Kako smo mi dva do sada marširali po Istre, marširat ćemo i od sada, i ča ne budemo mogli napisat, ćemo stavit pasu na rep, i svet će doznat, ono, ča mora da zna. To nam ne će bit teško, a ni branit nam ne će nijedan, zač ono ča mi delamo i govorimo, delamo očito, da svaki vidi i čuje. Čovek ki kako mi rešpeta zakoni, državu i kralja more govorit, ča ga je volja i drago.

Fr. Ako ne bude ni to pomoglo, će se delat, kako i pod pokojnom Austrijom.

Jur. A ča to?

Fr. Ča se ne spamećuješ, kako su nam va vreme odi Franc Jožefa prihajale novini napol štampane, a napol bele.

Jur. To je bilo onput, kada bi oblasti sekvestrevale i križale ono, ča ih ne bi komodalo. I ja se tega spamećujem.

Fr. Ja imam još danas jedan »Našu Slogu« od četrdeset let na se, va koj stoji debelo štampano: *„Pišu nam iz Pazina"*: I niš drugo nego to. Sve drugo bilo je sekvestrano — i ostalo je čisto i belo kako sneg.

Jur. Imam i ja nekoliko takovih »Sloga«. Na nekeli su po dve kolonice bele, a na nekeli po tri. Nego ti ne znaš, ča bim ja učinil, kada bim prijel ovakovu jednu belu »Slogu?« Zel bim lapiš, pak bim na onem belem napisal sve, ča bi mi va glavu prišlo. I lepo se spamećujem, kako su ljudi, ki su ono čitali, krepevali od smeha.

Fr. Ako ne bude drugaćeje moguće, ćemo se i od sada zabavljat na isti način. Nego mane — ne neć drugo po glave.

Jur. Ča ti to gre po glave?

Fr. Ja — to je sve lepo i dobro, Jurino, ma reci ti malo mate, kako ćemo se pak mi dva razgovarat, ako nam napedanjati neću? — Ha!! nin parliren!

Jur. E — ako ne bude drugo — govorit ćemo na moti . . . .

IZ ZMINJA.

Definitivno ukinuće hrvatske škole i odpust naših učiteljica iz službe.

Kod nas u Zminju ide svakim danom u gore. Par ovdješnjih Talijana nam čini takve krivice, da se nikad ne možemo javiti u naše I. R. sa bilokojom ugodnom vijeću. Sve naše nastojanje, da bi došlo do mirnog života izmedju nas i njih, ostaje bezuspješno. Oni rade svim silama oko toga, da nas sto prije po talijanuju. Iz tom svojom nastojanjatornom radu, koji se temelji na jednostranoj mrzniji, ne poznaju nikakvu redu ni zakona: svako sredstvo im je dobrodošlo. Za dokaz navest ćemo samo par konkretnih slučajeva gledom naše škole.

Naša hrvatska škola u Zminju bila je od uvijek trn u oku dvojici trojici naših Talijana nekadašnjih austrijanakata. Čim je došla amo talijanska vojska, oni su joj se odmah predstavili kao veliki narodni mučenici. I kao takvi su odmah počeli rovati protiv naše škole. Čitavo njihovo rovarenje ostalo je bezuspješno, dok je naša škola ostala i nadalje na svom mjestu.

Medjutim su naši Talijanaši udarili u sasma druge žice. Obratili su se na više istarskih fascia sa zamolbom, da pošalju na izlet u Zmini nekoliko svojih članova. I poslali su ih. Dne 20. aprila 1921. naišlo se u jednoj ovdješnjoj — ne znamo kako bismo ju nazvali — gostioni više »izletnika«, koji su iza kratkog odmora provalili u našu školu te ju opustošili. Školske su registre i druge knjige pobacali na trg i ondje ih zapalili. Zatim su pozvali k sebi naše učiteljice (gdjice Zufić, Ester i Braidotti) te ih prisilili, da potpišu izjavu, da ne će više nikad podučavati djecu u hrvatskom jeziku!...

Taj dogodjaj je dosao do ušiju i nadležnim vlastima u Pazinu, no ove se nisu niti maknule. Posljedica toga bila je ta, da su naši protivnici i nadalje rovali protiv hrv. škole i učiteljica, koje su i kasnije podučavale djecu u hrv. jeziku.

Medjutim početkom ove godine, dne 14. jenara, došlo je amo više fašista. Ti fašisti su se pridružili s našima te nasilno zaposjeli hrv. školu i učiteljice protjerali u staru općinsku zgradu. Tom prigodom su im izjavili, da **Zmini ne će više nikada imati hrvatske škole!...** I dosta — od toga dana dalje ostalo je 500 naše djece bez školske obuke.

Zatim su naši »cecvi«, da se operu od nasilja svojih sinova, sazvali sjednicu općinskog zastupstva, u kojoj se nalazi i naša manjina, da vijeća o školskom pitanju. **Naša manjina je zagovarala hrvatsku školu, a većina talijansku.** Nato je većina izjavila slijedeće.

U Zminju ne smije da bude hrvatska škola, jer bi ju odmah fašisti zapalili — a tko bi ju onda platio?!... Te riječi su tako uplivale na našu manjinu, da je i ona potpisala izjavu za talijansku školu.

I tako je došlo u Zminju do talijanske škole.

Sad su pak školske oblasti otpustile iz službe naše učiteljice i definitivno ukinile hrvatsku školu. Kao razlog navadjaju lažnu činjenicu, da je naš narod sam odklonio hrvatsku školu, tražio talijansku, da nisu htjela više djeca u hrvatsku školu!!... Koliko te tvrdnje odgovaraju istini, o tome neka sude naši čitatelji sami.

IZ ARBANASI KRAJ ZADRA.

Bit će brzo jedna godina, odkad su fašisti silom zaposjeli prizemne prostorije ovdješnje Seoske blagajne u Arbanasima. Te prostorije drže još i danas zaposjednute bez ikakve naknade premda su od neprocjenjive važnosti za naše gospodarsko djelovanje.

Sve naše intervencije ne pomažu ništa. Naprotiv, fašisti se drže u tim prostorijama kao vlastiti gospodari. U zadnje vrijeme idu takodjeđe, da zahtijevaju od naših ljudi, što je skroz neprocjenjivo i što ne bi smio nitko zahtijevati, da se cijelo poslovanje Seoske blagajne mora vršiti u talijanskom jeziku. To je žalosna činjenica, koja nam najbolje svjedoči s

---

PODLISTAK

Branislav Gj. Nušić:

Promaknuće.

(Svršetak.)

— Odite, odite. Sjednite, gospodine Lazo; sjednite da progovorimo riječ dvije — veli načelnik.

— Ama ja baš i zato dodjoh, imao bih baš sa vama onako prijateljski da progovorim i, upravo da vas zamolim.

— E? A šta to gospodine Lazo?

— Pa, velim... Kako da kažem, znate sad mi nešto pade na pamet; vidite, vi idete u Beograd i bit ćete tamo sa gospodinom ministrom pa, velim... mogli biste progovoriti za mene. Ja mislim, da je i pravo i Bogu drago da i ja jedan put dobijem okrug. Ne mogu biti ovako cijelog vijeka pomoćnik, znate i sami, ovo je već jedenaesta godina, a, mislim, niste ni vi duže čekali — —

— Nisam — odgovori arvnodušno gospodin načelnik, — bio sam samo sedam godina pomoćnik.

— Sedam? Eto vidite a ja jedanaest.

— Jest, jest, dugo čekate, pravo bi bilo da dobijete okrug.

— E, pa, zašto ne biste progovorili kad je eto lijepa prilika.

— Jeste!

— Lijepa je prilika, — ponovi pomoćnik.

— Hoću, hoću, gospodine Lazo, hoću. Da treba, treba, za zašto da ne progovorim?

* * *

Pa došlo već vrijeme polaska. Gospodin je načelnik već dva dana ranije išao redom po kućama i svraćao u dućane, da se oprosti. Mnogi obećali — da izadju malo van grada, da ga isprate.

A kad je osvanulo to jutro, pred kotarom kola, panduri podastiru sijeno pod arnjeve i prostiru ćilime i rastresaju jastuke, za čavao pred kotarom vezana dva osedlana konja (to će panduri ispratiti g. načelnika sat dva van grada), pa onda pred vratima sabrali se prijatelji, a mnogi otišli i pješice do prve krčme van grada. Mnogi će i na kolima te kola već polaze, jer svatko ide naprijed, da se oprosti. Prodjoše prva kola protina (na njima će se sa gospodinom protom vratiti gospodja načelnikovica), pa onda pomoćnik, sekretar i pisar u jednim kolima (Sreta je otišao pješke), pa kaznačej i gospodja kaznačejka, pa gazda Mihajlo, trgovac, i mnogi drugi.

Stigoše tamo pred krčmu i g. načelnikova kola te on sidje. Popi se tu po jedna kava a zatim nasta praštanje.

Pri polasku gosp. načelnik još jednom stiśte ruku gospodinu pomoćniku i šanu mu na uho:

— Ne ću zaboraviti!

Pomoćnik odvede povjerljivo na stranu sekretara i šanu na uho:

— Rekao mi je, da ne će zaboraviti!

Sekretar odvede povjerljivo na stranu pisara i šanu mu na uho:

— Rekao mi je gospodin načelnik, da vas ne će zaboraviti.

Pisar odvede povjerljivo na stranu Sretu praktikanta i šanu mu na uho:

— Rekao mi je gospodin načelnik, da vas ne će zaboraviti.

Kola gospodina načelnika krenuše kroz prašinu niz drum, a Sreta praktikant, srećan i zadovoljan, krenu pješke u grad pun nade za buduće promaknuće.

* * *

A kad ode g. načelnik, prodje dan, dva, tri prodje i nedjelja i prodjoše bogme i dvije, a jednog lijepog dana, nakon dvije nedjelje, stiže gospodji Persi, od načelnika telegram iz Beograda, ove sadržine:

»Avanzirao sam, javi to mojim prijateljima i mome činovništvu.«

I gospodja Persa prosu tu novost po gradu i kroz kancelarije.

A ne prodje još nedjelja dana i gospodin načelnik javi, da se krenuo. Dočekaše ga kao što su ga i ispratili. I g. prota na kolima i pomoćnik sa sekretarom i pisarom na kolima i panduri na kolima i Sreta praktikant pješke.

Stigoše g. načelnikova kola, izljubi se g. načelnik sa gospodjom Persom i ostalima, pošnu od prijatelja i činovništva čestitke za kklsu, pa zovnu pomoćnika na stranu steže mu prijateljski ruku i šanu mu na uho:

— Govorio sam za vas, zabilježio vas je g. ministar.

I pisar se zahvali, pa zovnu Sretu praktikanta na stranu, steže mu ruku i šanu mu povjerljivo na uho:

— Gosp. načelnik je govorio za vas, zabilježio vas je gospodin ministar.

Sreta se ponizno zahvali, udjoše mu i dvije suze na oči i krene pješice u grad, razmišljajući uz put:

— Baš sam se dobro sjetio, te nisam propustio ovako lijepu priliku.

---

kakovim ljudima imamo posla. Naši se ljudi silno zgražaju na to i u svoj pitaju. Dokle će se s nama tako postupat?

* * *

U subotu uveče došao se k nama u posjete N. Visočanstvo princ Umberto, prijestolonasljednik Italije. Pošto je bio taj dan objetnica smrti pokojnog kralja Umberta, to mladi princ Umberto nije uveče izašao na kopno, već je premošio na vaši. Drugi dan je otišao u grad, gdje je bio na najsvečanoj začin dočekan i primljen.

Gospodarstvo

Novi zakon o vinskom porezu.

Gazzetta Ufficiale od 20. jula t. g. br. 170 donosi kr. ukaz od 12 jana 1923 br. 1510, kojim se promijenjuju dosadašnje odredbe o vinskom porezu. Taj ukaz je tako opsežan, da ga apsolutno ne možemo objaviti u cjelosti. Radi toga nastojat ćemo, da ga prikažemo svojim čitateljima u glavnim i bistvenim točkama.

Visina poreza.

Počamši od buduće berbe pobirat će se 20%ni porez na svaki hl vinskog proizvoda. Taj porez ići će isključivo u korist države; pokrajine, a tako i općine, nemaju prava da nalažu na 20% vinski porez nikakvih prireza. Ali ipak morat će svaki vinogradar plaćati općini 2 lire odštete za sve postove, koje mora da izvršuje općina na temelju spomenutog ukaza.

Na koje vino treba plaćati porez?

Bit će oporezovijeno svako vino, koje prekoračuje 5° jakosti, a tako i vanjsko vino, koje se uvozi u Italiju.

Kad se plaća porez?

Porez se plaća: a) kad vinogradar ili vinski trgovac proda vino konsumentu ili malom vinskom trgovcu; b) kad ga seljak ili vinski trgovac izravno upotrebi (konsumira) vino.

Na koje vino ne treba platiti porez?

1. Vino, koje se izvaža u inozemstvo ili u talijanske kolonije, kaošto i ono vino, iz kojega se prave likeri, rakija i drugo.

2. Vino, koje se uništi uslijed požara ili uslijed drugih dogodjaja više sile, ako se to odmah prijavi kompetentnoj vlasti.

3. Vino, koje se je pokvarilo, i koje je bilo pobilježeno radi oporezovanja, a da nije više moguće upotrijebiti za piće.

Što je pak s malim vinogradarima?

U tom pogledu se je zakon znatno preinačio. Prije je bio 1 hl vina po svakom članu obitelji oprošten od svakog oporezovanja, a osim toga se je svaki posjednik smatrao za maloposjednika, koji nije priredio više od 50 hl vina. Medjutim sada je to posvema preinačeno. Mali posjednik je po novom ukazu svaki onaj, koji priredi barem 40 hl vina. Ako priredi 20 hl vina, onda ima 5 hl vina prostih od poreza, ako ih upotrebi za domaću uporabu; ako priredi maloposjednik od 20 - 40 hl vina, onda ima tekar 3 hl vina prosta od poreza — dakako, ako ga upotrebi za domaću uporabu.

Što odredjuje deveti član ukaza?

Svi vinogradari dužni su, da prijave općinama: a) položaj i površinu vinograda, kaošto i popriječnu količinu vinskog proizvoda zadnjih godina; b) da li obradjuju sami svoje vinograde ili ih drže u najmu, odnosno u zakupu, pri čemu treba da navedu ime, prezime i boravak najamika ili kolona.

Općinsko glavarstvo mora u roku od 5 dana odaslati sve prijave financijskom tehničkom uredu. Glede eventualne promjene vlasništva trebat će svake godine uložiti prijavu.

Što odredjuje deveti član ukaza?

Svi priredivači vina, bilo vlasnici, bilo najamnici ili veliki vinski trgovci morat će u odredjenom roku prijaviti općini:

a) prezime, ime, očinstvo i boravak;

b) kraj i prostorije (konobe) te vinska skladišta;

c) broj bačava i mjeru istih (od 25 litara dalje).

Općine odašalju takodjer sve prijave u roku od 5 dana financijskom tehničkom uredu. Rok, u kojem će se morati izvesti spomenute prijave, odredit će ministar financija.

Kako se prijavi i ustanovi količina vina?

Jedanaesti član spomenutog ukaza odredjuje, da do 15. oktobra o. g. moraju svi vinogradari poslati općini sljedeće podatke glede ovogodišnje proizvodbe vina:

a) Ime, prezime i očinstvo vinogradara;

b) vrst i količinu vina u hektolitrima;

c) mjesto i prostor, u kojem se nalazi vino;

ć) kakvoća i broj vinskog posudja;

d) koliko je vinogradar prodao grožđja, mošta ili pak vina;

d) koliko vina je priredio iz grožđja i mošta, koje je kupio od drugih vinogradara.

Slučajno da nije još vinogradar potrgao grožđje, onda mora prijaviti njegovu popriječnu količinu te podati izjavu da će dotnje, po dovršnoj berbi, predložiti istinsku prijavu o količini vina. U krajevima, gdje je berba kasnija, lako se produlji rok prijave od 15. oktobra do 30. novembra, naime, ako to općina zamoli, ili ako to zvanično odredi financijski ured. Napominiemo, da takva prijava mora biti biljegovana sa biljegom od 10 centezima.

Popust kod neočišćenih vina.

Kod vina, koja su još u preši, dozvoljuje se 2%ni popust.

Pitanje rekursa proti visine poreza.

Tko nije zadovoljan sa visinom odnjerenog poreza, taj ulozi u roku od 20 dana rekurs, koji treba odaslati na Ufficio Tecnico di finanza u Trieste. Porez se mora, dašto platiti i u tom slučaju. Slučajno pak, da je rekurs povoljno riješen, onda će se plaćena svota povratiti natrag vinogradaru i i pak će mu se uračunati za drugu godinu.

Kako se plaća vinski porez?

Za vino, koje vinogradar proda konsumentu ili malom trgovcu, mora plaćati porez kupac, dok prima državni ganci za porez samo sedam, tj. prvih 5 dana mjeseca septembra, novembra, januara, marta, maja i julija, mora seljak platiti vinski porez za citavo ono vino, koje prodao ili na drugi način upotrijebio. Porez se ako plaća kod svakog poštanskog ureda. Poštanske prostorije plaća takodjer seljak. Za svaku isplatu dobije potvrdu (recipisk), koju mora dobro sahraniti i koju mora na zahtijev nadzornih organa prikazati.

Što je s vinskom trgovinom?

Veliki vinski trgovac je onaj, koji prodaje vino u količini najmanje 50 hl. Ako seljak proda vino velikom trgovcu, koji posjeduje patto di licenza, onda je oprošten od poreza, jer se porez prenese na račun velikoga trgovca. Sa svakim vinskim trgovcem vodi tehnički financijski ured poseban račun.

Seljaki, zapamtite si ove riječi!

Seljaci i trgovci moraju dne 5. septembra svake godine prijaviti općini ostatak vina, koje im je ostalo od prijašnje berbe do 31. augusta. Na temelju te prijave financijski ured ima pravo da pregleda sve račune.

Zadnji savjet!

Da ne budete imali kojekakih oklepanja, znajte, da imaju vladini organi pravo, da prigodom berbe idu u vaše vinograde i konobe, u kojima držite grožđje, mošt ili vino, da kontroliru vaš vinski proizvod. Njima se mora dozvoliti pristup u sve konube i druge vinske prostorije. Što više: zakon im daje pravo, da lako dođu u Vaše konobe po danu i po noći, ali u slučaju najveće sile i to u društvu sudbenog ili policijskog činovnika.

Kazne.

Kazne su ostale po prilici one iste, koje su bile i prije. Najveća kazna je 10 puta viša nego li porez.

Bredjost i teljenje kravâ.

Bredjost krava traje 282 - 286 dana. U početku bredjosti nema dostatnih znakova, po kojima bi se moglo zaključiti, da je krava zaplodjena, osim što postane iza pripusta mirna te više leži i više jede. Tekar u drugoj polovici bredjosti može se bredje stanje kod krave istražiti.

Pritiskom dlana na dolnju desnu slabinu može se osjetiti micanje ploda, naročito, ako se bredja krava u jutro prije hranidbe napoji hladnom vodom. I po samom objamu trbuha može se na bredjost zaključiti. Bredju kravu valja hraniti krijepkom hranom. Sest tjedana prije telenja, ako bredja krava još sveudilj daje mlijeka, valja nastojati, da ga polagano presuši.

Ima medjutim i krava, koje doje sve do samoga teljenja; kod takovih bi bilo upravo pogibeljno, da se dojenje prerano i prenaglo prekine. Za vrijeme bredjosti, osobito u drugoj polovici treba kravu čuvati od nahlade, gnječenja, guranja, tučenja i dovoljno joj nastirati i sledju naročito ispod stražnjega tijela. Leži li bredja krava svojim stražnjim tijelom prenisko, dolazi često do pobacivanja, ili pak poslije teljenja do izvale maternice.

Svagdanje kretanje po sviježem zraku za vrijeme bredjosti, naročito u zadnje doba, veoma prija kravi.

Bredjoj kravi može škoditi nagla promjena vremena, zatim nagli prelaz hranidbe, naime od suhe na zelenu krmu i obratno. Krmiva, od kojih krava rado pobaci, jesu: zamuljeno i pljesnivo sijeno, mrazom opurena zelena krma, pokvareni kiseli drob, plijesnivo ili gnjilo gomolje i korijenjače, sirovi i poklijali i glavnica (cornutum secale), koja se često nalazi u posijama.

Pobacivanje pojavlja se često pošastno. U takovim slučajevima dobro je ušterćavati kravu, u maternicu, iza povrgnuća razblaženu 1% karbolnu kiselinu. U mjesto karbolne kiseline uzima se takodjer lisol ili kreolin. Ujedno treba poškropiti sve u staji karbolnom kiselinom, a plod sa posteljicom valja s mjesta odstraniti i dobro zakopati.

Kadšto se dogadja, da se iza radjanja maternica izvali na polje; u tom slučaju treba ju toplom karbolnom vodom očistiti, zatim dobro uljem omazati, i rukom oprezno natrag uvući. Iza toga valja upotrebiti zavojnicu za izvalu maternice, kojom se najsigurnije zapriječuje opetovana izvala.

Ta je zavojnica načinjena od čvrste kože, u kojoj se nalazi gore izrez za rep. Ispod toga izreza nalazi se gornja i dolnja rupa. Gornja je rupa okrugla i dolazi na stražnji crijevni otvor, te propušta balegu na polje, dolnja je jajasta, te dolazi na stidni otvor i propušta mokraću. Na zavojnicu pričvršćena su četiri remena, dva odozgor, a dva odozdol. Gornja dva remena vuku se sa strane poduž hrptenjače, a dolnja dva pod trbuhom. Sva četiri kraja remenja učvrste se na poprug tako, da pritisne zavojnica stidnicu natrag, i time zapriječi izvalu maternice. Da bude poprug još bolje pričvršćen, može se s pomoću posebnih remena pričvrstiti i na ham. Ovim remenjem može se cijela zavojnica, prama veličini životinje, više manje pritegnuti.

Bredja životinja nosi muški plod za koji dan dulje nego ženski. Da se teljenje do skora sljedjeti, poznaje se po tom, što vime nabrekne a na sise cjedi se vodena, kasnje smolava tekućina, a napokon zato mlijeko, tekućina mliječno (colostrum). Stidnica se otvori i nabrekne, trbuh se spusti, zdjelišne kosti se izdoče, a mišice i medju njih upadnu. Krava postaje nemirna, sad legne, sad ustane i doskora nadodju trudovi. Sad se jednoli slozovom lekanjem napinjen mehur. Treba ga nožem prerezati, sečno ne pucnuo, a nili prekasno. Otvori li se mjehur prerano, onda se porodni putevi, a i krava se teškaćeli. Otvori li se kasno, zadusi se plod.

Otvori li se za vremena mjehur, pojavi se prednje noge i glava.

Uz jace, te jače trudove, izidje plod napolje. Ako se pokaže li se tada pupčani traćak sam, treba ga 5 ili 6 cm od trbuha novorodjenčeta odrezati, a krvavi li, podvezati. Tri do četiri sata iza teljenja izidje uz slabe trudove i posteljica.

Plod ili posteljicu silom vaditi, nije probitačno. Ostaje li posteljica dulje u maternici, treba ju oprezno rukom, komad po komad, izvaditi. Počne li gnjijati, uštrca se u maternicu karbolna kiselina. U svakom težem slučaju treba za vremena pozvati stručnjaka.

Iza teljenja ne smije se krava izmusti, jer je mljezivo mlijeko vrlo potrebno novorodjenčetu. Ono mu očisti crijeva od smolave pogani, kojom su dobrahno napunjena. Tele pako, koje bude od sise odbito i hranjeno napajanjem, najbolje da se do vimena niti ne nosi. Na svaki način mu se mora dati najprije popiti mljezivo. Neko vrijeme iza teljenja treba krava i tele potpuni mir i obilnu stelju. Poslije teljenja dobro je podati kravi dobroga slanoga napoja, od posija ili brašna. Prvih šest dana iza teljenja treba kravi podavati mekanu, zdravu i lako probavljivu hranu.

Novorodjenče je po cijelom tijelu sluzavo — mokro, te je potrebno, da ga krava obliže — osuši. Ako ne će da ga liže, mora se tele posušiti posijama i solju. Nadzirati se mora, da krava kod lizanja teletu ne oslijedi pupak. Mokro ne smije tele dugo ostati, jer bi lako dobilo upalu pluća.

Krave sa novorodjenim teletom valja držati u toploj, suhoj i mirnoj štali, čuvati ih od propuha i dovoljno im nastirati.

Čim se pokaže, da je tele zatvoreno, treba ga sapunicom klistirati; a dobije li proljev, dobro je uštrcavati mu vodom razredjeni škrob.

Važnje radnje u mjesecu augustu.

U kući i dvorištu: Pazi strogo na čistoću u svim prostorijama kuće. Uništuj u blagovaonici muhe na sve moguće načine, jer one ti donaćaju pokućtvo, pak ti mogu donijeti i razne bolesti u kuću. Gazdarica neka si sada pripravi raznih konzerva voća i povrća za zimsko doba. Treba da nastoji, da se i oko konoplja posao na dobu obavi.

Ustaji: Pazi na sve ono, o čem smo govorili prošli mjesec.

U kokošnjiku: Kokoši moramo dobro hraniti da brzo pronesu. Pazi, da nije kokošinjak zaražen gamadju. Ako je, onda očisti najprije kokošinjak u svim njegovim dijelovima, raskuži ga sapornim dimom ili još bolje formalinom i namaži stijene, tlo i sve predmete smjesom od modre galice i vapna. Kokoši potrusi sa buhačom. Spuštaj kokoši koliko možeš više napolje, jer to pospješuje nesenje jaja.

Oko kunića: Što se uče krmljenja i čistoće kunica, važe svi oni naputci, koje kazasmo prošli mjesec. Ne zaboravimo, da voće, što opadne na zemlju, vrlo prija kunićem.

Pčele: Nastavljaju se ne dovršene radnje. Pčele ubijaju i tjeraju iz košnica trutove. Pčelca, koji u ovom mjesecu trpi trutove, moraš temeljito pregledati, da se uvjeriš, ima li maticu i da li je ona oplodjena.

U krajevima, gdje ima heljde, majčine dušice i vrijeska, unašaju pčele obilno meda. U krajevima pak, gdje nema te jesenske paše, treba pčelcima leta ulišta suziti, da ne nastane grabež pčela. Suvišan med treba iz medišta izvrcati, a prema koncu mjeseca vrlo je korisno, ako pčelce spekulativno hranimo.

Spekulativnim prihranjivanjem pčelama, koje su na prolječe od velike koristi. To se prehranjivanje obavlja svake druge večeri, dodavajuć pčelcu 2 - 3 i više žlica razrijedjenog (u vodi) meda.

U krajevima, gdje je obilna jesenska paša, ne treba pčele spekulativno prehranjivati, jer će se one same od sebe dovoljno razviti i u zimu jake unići.

U vinogradu i rasadniku loza: U vinogradu škropi se četvrti, odnosno peti put. Obadji trsje, pa ako gdjegdje opaziš luga, posumporaj grozdove. Ove godine cijepljene loze u rasadniku i vinogradu pomno poškropi i posumporaj, kako to propisasmo za prošli mjesec. Paziti treba, da nam cijep cijepljene loze ne učini korijenja. U drugoj polovici mjeseca možete skraćivati loze u vinogradu. Ako nije zemlja presuha, preorite ju ili prekopajte, pa će se grožđje bolje razvijati. Pomno priveži uz žicu ili kolac mladice.

U voćnjaku i rasadniku voća: Tamani lisnate i krvave ušence; cijepi na spavajuće oko najprije trešnje i šljive, zatim breskve i kruške u napokon jabuke; beri rano voće, ali ne bolju grane; na ovogodišnjim okulantama odrezostrim nožem strućke, a isto učini si debljim donjim granama na starijim deblima, a raniđeno zamaži voskom; odstrani takodjer nepotrebito granje na vel odraslim deblima. Trešnje, šljive, kajsije i breskve se pomlađuju. Otpadnuto crešjivo voće treba pobirati i upotrebiti za mošt, ocat, kruc ili ga treba uništiti toplom vodom ili ognjem.

U povrtnjaku: nastavi radnje, propisane za prošli mjesec; sij zimsku špinaću, sunčicu, obcenu salatu, rotkovicu, jesensku mrkvu (karotu); presadi korabu, kelj, endiviju itd.; beri razno povrće za prodaju; sakupljaj sjeme različite zelenji. Zelen ožiri malo, odstrani mu gorčiju zile, da bolje odeblja, zali ga, kao i poslijetovno mokracom i to za kišovita vremena. Ovaj je mjesec obično suši nego li srpanj, zato treba marljivo zalijevati i često rahljati (okopavati) gredice, u koje smo sijali ili predjivali: Sadi jagode!

Na polju i livadi: Žito spremimo i smlatimo (ćerimo), ako već nismo. — Sije se repica i repa, iskopava krumpir, bere bažulj (grah). Sije se ivanjska raž (segala) sa rumenom djeteljinom ili grašicom za prodjetno krmljenje.

Mala seljačka škola

Bijeli mak. Danas je u prometu obično mak, kojega je sjeme (zrnce) sivo, kad dozori. Medjutim su u Cehoslovačkoj proizveli mak i sa bijelim sjemenom. Osobito povoljne uspjehe polučili su u tom pogledu u sjeveroistočnom dijelu Češke. Prednost je ovog bijelog maka, što mu sjeme zadržaje više ulja, a poznato je, da se mak uvelike goji radi ulja.

Krumpir iz sjemena. Na to danas malo tko pomišlja. Krumpir se umnaža obično danas gomoljem — krumpirom. Možda ste opazili na krumpiru, iza kako je ocvalo, neke kuglice. Tu je sjeme. I iz tog sjemena se može dobiti krumpir. U jeseni se prije mrazova pobere najzrelije sjeme i spremi na suhome mjestu do februara. Na tome suhome mjestu naknadno posve dozori. Poslije se zgnječi sjemenka i ostavi u vodi 6 do 8 dana. Zatim se sjeme dobro opere i na toplom mjestu — na ognjištu — posuši i spremi. Kad nastanu topliji dani i nije se bojati mrazova, posiju se 5 cm duboko, a red od reda 30 cm razdaleko. Da sjeme ne dodje pregusto, dobro je kod sjetve smiješati ga za dvaput toliko pijeska, kaošto se to čini kod sjetve kupusa. Zemljište treba da je snažno i dobro uređeno. Kad su biljke 6 do 10 cm visoke okopaju se prvi put, a drugi put se okopaju i ogrnu, kad su preko pedlja (20 cm).

Cijene u Istri.

Crno vino po 140 - 240, a bijelo po 120 - 220 L. hl.; ulje po 6 - 12 L litar; sijeno po 20 - 40 L. q.; pšenica po 95 - 120 L. q.; kukuruz po 95 - 105 L. q.; krmčad po 4. - do 5.— L kg. ž.v.; telci po 450 - 7. - L. kg. ž. v.; ovce po 80 do 300 glava; janjci po 12. - do 15. - L. kg. ž. v.; kokoši po 9. - do 15.— L. glava; pilići po 8. - do 14. - L. par; mlijeko po 0.65 do 1.80 L. litar; jaja po 0.40 do 0.70 L. komad.

Tuđja valuta na tršćanskoj burzi.

Jučer dne 1. augusta moglo se prodati, odnosno kupiti: 100 francuskih franaka za 133'75 - 134'40; 100 švicarskih franaka za 411'50 - 410; 100 njemačkih maraka za 0'0025-0'0035; 100 rumunskih leja za 11'25 - 18'75; 100 čehoslovačkih kruna za 67'50 - 68; 100 jugoslovenskih dinara za 24'45 - 24'80; 100 njemačko-austrijskih kruna za 0'0325-0'0340; jedan dolar za 22'85 - 23 i jedna lira sterlina za 105'20 - 105'40 talijanskih lira.

Zdravstvo

„Na zdravlje!“ — tako vele naši ljudi u Istri svakom onomu, koji kihne. Imaju i pravo. Sami liječnici kažu, da je kihanje vrlo zdravo. Tâ uopće je poznato, da tko uzdržava kihanje, taj sâm sebe postavlja u opasnost, da ogluši ili da ga udari kap. Naročito oni, koji trpe od mane srca, treba što više da kišu. Koliko vrijedi kihanje, pokazaje i ovaj dogodjaj:

Neka žena ležala je petnaest dana u besvijesti. Svi liječnički napori, da je probude, ostali su bez uspjeha. Bolesnica je i nadalje spavala svojim mrtvim snom. Tada se jedan ovčar ponudi, da je izliječi. I doista, taj pastir zavuče u nos bolesnice jedno kokošje pero i poče je golicati. Bolesnica na to kihne i probudi se. Liječnici, koji su se taj čas nalazili kod bolesnice, ostali su silno zganuti.

Medjutim, čini nam se, da su malo bolje prončili svoj zanat, sigurno se ne bi bili ni najmanje čudili tom pastirovom činu, već bi bili istu stvar i sami učinili netom su došli k bolesnici. Naročito, kad bi se bili domislili, da su još stari liječnici govorili, da kihanje liječi od stucanja besvijesti, kaplje, padavice, a osim toga, da je vrlo korisno ženi, koja se nalazi u porodjajnim bolovima.

Pretplatnici! Postavite ruku na prsa i upitajte se: da li je pošteno primati list, a da prije niste podmirili pretplatu?

Politički pregled

Konferencija Male Antante u Sinaji je već svršila svoj posao. Na konferenciji se pokazala posvemasnja jednodušnost u svim pitanima. Da sada je postignut sporazum skoro u svim točkama, što se tiče držanja madžarske vlade, koja traži, da se unekoliko izmijene odluke reparacione komisije u pogledu ukidanja hipoteka sa madžarskih državnih dobara, povedena je svestrana debata, u kojoj je evo pitanje pomno ispitano, te su o tome doneseni neki zaključci. Predmetom je rasprave na ovim sastancima bio i dnevni red narednog zasjedanja saveza naroda, pa je i tu postignut potpun sporazum. Konferencija je konačno raspravljala i o ostalim pitanjima političkog i ekonomskog karaktera, koja zasijecaju u medjusobni život Male Antante kao i u odnose Male Antante prema prijateljskim i saveznickim državama.

U Njemačkoj još uvijek vrije kao pred revolucijom. Franceska i nadalje pritiśće na nu, da se pokori njezinim opravdanim zahtjevima. Njemačka pak i nadalje vodi pogrješnu politiku, jer misli, da će saveznici popustiti u svojim zahtijevima. Medjutim te nade će dovesti njemačko gospodarstvo do velike krize. Početak se je već pokazao. Po cijelojdržavi se je digla užasna skupoca, a njemački novac nema nikakve vrijednosti. Nared stradava, a kapitalisti zgrću blago i dižu glavu. Stari carski generali obilaze po državi i mute, pa govore, da je svemu republika kriva. Zato narod u većem dijelu ponovno počinje traži carevinu, jer misli da će onda biti bolje. Ako tako dalje potraje, moglo bi u Njemačkoj doći do gustoga, a na to Francezi i čekaju. Bilo kako bilo — Njemci će se morati prije ili kasnije pokoriti Saveznicima i naplatiti sve one stete, koje je nanijela njihova vojska u tudjim zemljama za vrijeme rata. A to je i pravo.

Riječko pitanje još uvijek stoji neriješeno. Italija želi, da se Rijeka anektira Italiji. Riječanima to nije pravo, pa su ovih dana uputili talijanskoj vladi i Parlamentu jednu opsežnu peticiju, u kojoj zahtijevaju definitivno uredjenje riječkog pitanja na temelju rapalskog ugovora. U toj peticiji se naglasuje, da Rijeka ne želi nekakvog prisajedinjenja s Italijom, već traži nezavisnost i slobodu. «Riječani — veli peticija — ne žele nikakve aneksije. Oni još i danas stenju pod velikim terorom i tiranijom, kakovu hiljadugodišnja historija Rijeke još nije zabilježila: bičevani su samovoljom i bezakonjem, koje potamnjuju najogavnije periode habsburškog tlačenja: mučeni su najtežim bolima, trpe glad i najcrnju bijedu, ali njihova duša i njihova usta izriču i opetuju svijek jednu samo riječ: Nezavisnost. Riječani ne traže od Italije ni novca ni hljeba ni vode; traže samo slobodu, obećanu, potpisanu i priznatu, jer je samo sloboda bila u prošlim vjekovima i bit će i u budućnosti jedino neiscrpivo vrelo rada, napretka i blagostanja Rijeke. Zato — nastavlja peticija — molimo dvije grane Visokog Parlamenta Kraljevine Italije, koje su ratificirale i sankcijonirale Rapalski Ugovor i konvencije Santamargeritske, molimo sadanju kr. vladu Italije, koja je pred devet mjeseci obećala lojalno i skrupolozno izvršenje medjunarodnog ugovora, da izvoli dobrostivom i veledušnom hitnošću poraditi, da prestane grozno mučeništvo Rijeke, kojemu nema poslije rata slična na svijetu. Ne tražimo, ne želimo, mi rodjeni Riječani, ni subvencije ni znojem posvećenih milijuna plemenitog naroda talijanskog, ne tražimo žrtava koje bilo vrste i ni od koje strane; molimo samo da se izvrši kako je obećano bilo. Rapalski Ugovor lojalno i skrupolozno i da se time opet dade našem malenom raskrvavljenom i iscrpljenom raju zakonitost, gradjanski i socijalni mir i javna bezbjednost. Za ostalo za sve ostalo pobrinuti će se Riječani sami.

Razne vijesti

Domaće novosti.

Današnjemu broju „Istarske Riječi" priložen je dječiji listić „Mladi Istranin."

Prijestolonasljednik u Istri. Ovih dana preputovao je Istru naslijednik prijestolja, princ Umberto. U unutrašnjosti vozio se automobilom, dok je obalu razgledao sa vahte «Jele», koja se dne 25 pr. mj. usidrila pred Opatijom. — Visoki gost zadržao se u Opatiji tri dana. Mnogobrojni lječilišni gosti i domaći dočekivali su ga svuda sa simpatijom. Vahta «Jela» krenula je dne 28. s princom put Zadra.

Porezne nevolje. Zemljarina za Istru odmjerena je tako visoko, da ne će našim ljudima biti moguće da ju plate. To se je dogodilo za to, jer su procijenili zemljišta mnogo više nego mogu dati koristi. Tako na pr. računaju porez za jedan hektar maslinika 200 lira godišnje, a mi znamo da mnogi maslinik ne da gospodaru ni sto lira godišnjih. Isto tako je previsoka procjena livada ili pašnjaka i oranice i dr. Pokrajinsko agrarno vijeće obratilo se je na Vladu u toj stvari i dobilo odgovor da se procjena ne može promijeniti drugačije nego da općine rekuriraju. Rekurs će rijesiti Centralna porezna komisija u Rimu na predlog Pokrajinske porezne komisije sa sjedištem u Puli. Preporučamo našim općinskim odborima, da poduče općinare o ispadku procjene i sastavu tarifa i da pravodobno, po željama općinara-zemljoradnika, podnesu rekurs proti tarifama.

Opetujemo za ravnanje našima, da imaju rekurirati **općinski odbori** za čitavu općinu i za svaku vrst zemlje, koja bi bila previsoko procijenjena.

Doznajemo da je općina Materija već prikazala rekurs.

Premetačine. Iz raznih strana, kao iz Mošćenica, Matulja i drugih mjesta, doznajemo, da se po kućama raznih naših ljudi provode premetačine, razumje se sa posve negativnim uspiehom. Preporučujemo našim ljudima, da ostanu mirni i hladnokrvni. Nije ovo posljednja kušnja, na našu strpljivost. Bit će toga još!... Glavno je, da nam savjest ostane čista kao i do sada, pa nikome ništa. — Još živi naš stari Bog!

Banca Adriatica in Trieste, prijašnja Jadranska Banka, počela je svoje djelovanje u smislu razvijanja boljih trgovačkih odnošaja izmedju Italije i Jugoslavije i prodiranja na Balkanu time, da je otpustila sve svoje činovnike slavenske narodnosti, i one, koji su talijanski državljani, u svemu oko 40. Tako se našim Slavenima postepeno uzima kruh. Izgleda, da ćemo odsele morati u svakom broju štogod pisati o toj banci.

Nešto za Ligu Naroda. Mnogi i mnogi naši ljudi u toj blaženoj zemlji, ne mogu dobiti pasoša za inozemstvo, jer su Slaveni. Mnogi bi htjeli da prelaze granicu radi posleva, mnogi bi htjeli na ladanje, mnogi imaju svoje rodjake u Jugoslaviji. Jednostavni fakat, da je čovjek slavenske krvi i da se drži Slavenom, je zaprijecka, da može putovati u inozemstvo. Dapače biti Slavenom znači biti protudržavnim, biti opasnim. Kvalifikacije glase po prilici ovako: Noto individuo di sentimenti jugoslavi — il nemico della patria - itd. Mi smo talijanski državljani i radi toga ne smijemo i ne možemo apelirati na inozemstvo, da se za nas zanima. Naše pitanje, naš položaj je ovdje čisto interna stvar, naše države. Ali po našem skromnem mišljenju društvo Naroda ili koje odjeljenje istoj ili koje drugo društvo kao društvo za zaštitu manjina bi se moralo ipak za nas zanimati. Ovo postupanje ne može da urodi dobrim plodom. Talijanci u Dalmaciji, koji su postali jugoslavenski državljani, — ima ih oko 2000 — dobivaju svi redovito pasoše. Da bi susjedna država s njima slično postupala, sva bi talijanska štampa skočila, govorila bi o barbarima, o tlačenju talijanskog elementa, inozemstvo bi se (uplaćenim člancima) diglo i stvar bi postala evropski skandal. — Mi bi bili zadovoljni da uživamo samo 50 procenata onih pravica i sloboština, koje su uživali Talijanci pod Austrijom. A ipak se uvijek tvrdi, da su bili tako strašno progonjeni! Zadovoljili bi se i sa 20 procenata onih prava i sloboština, što ih danas uživaju Talijanci u Jugoslaviji, u toj tako barbarskoj zemlji!! Kad se u Jugoslaviji kojem Talijancu štogod dogodi, dobivamo mi batine. Željeli bi, da dosljedno tome budu primijenjena na nas i ona prava, što ih tamo uživaju. Tako bi nastali barem tekom vremena srdačni odnošaji izmedju Slavena i Talijana. Nekakva vrst reciprocitete. Materijalna reciprociteta, ali ne samo u pogledu batina.

Svega po malo

Sveta gora Athos. Na najistočnijem kalcidičkom poluotoku nalazi se brdo Athos, gorovit predjel od 50 km. duljine i 10 km. širine. Cijelokupna površina iznaša 371 km. Ta zemlja pruža vrlo klasičan primjer države, koja ima isključivo vjerski značaj. Sv. gora Athos je jedina sačuvala do danas nekada tako veliku moć crkve kod ustrojstva svake države. Sv. gora Athos broji 6000 monaha grčkoistočne sljedbe. Na svaki km² površine otpada 16 stanovnika. Stanovništvo je podijeljeno u 12 sela sa 20 velikih monastira. Vrlo je karakteristično, što na ovu svetu zemlju ne smije da stupi nikad ženska noga, a niti Muhamedanac. Legislativnu vlast nad tom svetom gorom ima isključeno sveti Sinod. Svaki samostan ima svog zaprezentanta u tom neobičnom parlamentu. Prema tomu taj parlamenat broji 20 članova i 4 nadglednika državnog imanja. Ta čudna republika je od najveće važnosti za nas Slavene, jer je veliki dio naše slavne i bolesne historije usko spojen sa sv. gorom. Ti samostani su mnogo doprinijeli duševnom razvoju južnih Slavena, a naročito Srba, počamši od sv. Ćirila i Metoda pa sve do noviijh patrijarha.

Top, koji puca 120 puta u minuti, izumio je neki američki mirotvorac Browning, koji je izumio i znameniti revolver, prozvan po njegovu imenu.

Kucanje srca nije jednako kod muškaraca i kod žena. U zimi kod muškaraca srce najbrže kuca, a kod žena najslabije. U lietu je naprotiv kucanje srca kod žene najbrže, a kod muškaraca najslabije.

Kako u Francuskoj trgovci mame mušterije. U Parizu je neki trgovac udesio ovo, kada mušterija dodje u njegov dućan, pomudi mu trgovac najprije finih cigareta, da zapali, a onda istom pita, što želi. I kažu, da sada sve više svijeta ide u tu trgovinu.

Aeroplan za 120 ljudi gradi se u Engleskoj. To je najveća krilatica, a vozit će rutnike miesto željeznice.

40.000 lira za 3 sata rada. Nekom pariškom slikaru dodje bogata Američanka te ga zamolila, da ju slika. Slikar se dragovoljno odazvao toj zamolbi i prisjeo se sučelice k gospodji. U tri sata bio je sav posao izgotovljen. Naken toga mu je gospodja isplatila 30.000 franceskih franaka. Pošto 30.000 franceskih franaka iznaša oko 40.000 lira, to je slikar zaslužio za svaki sat rada 13.000 lira. Zbilja lijep zaslužak!

Koliko Ameriku stoji njen zakon protiv alkohola? Izračunano je, da Amerika gubi 400 milijuna dolara godišnje, što je tamo zabranjeno piće. Mora da plaća finance, koji će paziti, da nitko ne pije alkohola, ima i drugih troškova s tim, a najviše gubi na carini, jer joj je carina na vino prije nosila lijep novac u državnu blagajnu.

Domovina željeza. Željezo se je počelo izradjivati g. 1100 pr. Kr. i to medju Feničani, Asirci, Babilonci i Kaldejcima. Drugi narodi u ono doba uopće nisu znali za željezo. Židovi su upoznali željezo kad su došli iza Mojzijeve smrti u obećana zemlju, ali nisu znali kako se izradjuje. Asirci su počeli izradjivati razne stvari iz željeza 900. a Egipćani 1001. g. pr. Kr. Feničani i Filisteji su najprije počeli kopati željezo na otoku Kreti, koji je bio kasnije nazvan domovinom željeza.

Šala i razbibriga.

Nedužan je. Nedavno je neki odvjetnik branio pred sudom tata, koji je ukrao kaput. Odvjetnikuu se je pesrećilo, da je u svojem obrambenom govoru dokazao posvemašnju nevinost svoga kljenta. I tako je sud rijeko tata od optužbe. Nakon toga reče tat svom odvjetniku:

— Najlepše Vam se zahvaljujem, gospodine doktore, što ste me tako dobro zagovarali. Da li sam sada slobodan?

— To se razumije! — veselo će odvjetnik.

— Zar niste vidjeli, da sam dokazao Vašu nevinost?

— Sada mi recite, gospodine odvjetniče, da li je potrebno, da sada, kad ste dokazali moju nevinost, platim Vaš trud i da li smijem nositi ukradeni kaput?

Židov i njegov sin. Sinko moj, reče jednog dana Židov lihvar svome sinu, što bi s tobom bilo, da ja iznenada umrem? — O sa mnom bi bilo dobro, odvrati sin, jer bih imao tvoj novac, no drugo je pitanje, kako bi bilo s tobom!

Ćić i gradjan. Na Puljštini čuvao je neki stariji Ćić svoje ovce. Najednom dodje njemu neki gospodin iz Rovinja, da kupi od njega dva tri janica. Tom prigodom počeo se gradjanin razgovarati sa našim Ćićom o raznim stvarima, a naposljetku reče: «Kako vidim, vi Ćići ste vrlo mudri ljudi: ne biste li mi možda znali reći, zašto je moja brada sijeda, a kosa još crna?» Nato mu naš opančar odgovori: «Valjda ste u životu mnogo govorili, a malo mislili!»

Zrnje biserovo.

(Narodne poslovice iz Istre.)

Ki umi — njemu dvi,
* * *
Ki više zná — više valjâ.
* * *
Ki zlo dela, neka se dobremu ne nade.
Kopôri se oste, kû češ da te Bog pomôre!
* * *
Ak' je otac zao,
I sin bit bi znao.
* * *
Ki u ratu beži,
Polumrtav leži.
* * *
Miran, krotak i utrpljiv budi,
Pa i ak' te sav sve krivo sudi.
* * *
Izdajicu doma
Sila smrvi groma.
* * *
Ki se smrti boji,
Tâ o spasu dvoji.

Književnost i umetnost.

«Ženski Svet». Primili smo 8. broj ovog vanrednog lijepog mjesečnika, koji toplo preporučamo i našim ženama diljem Istre. Sadržaj «Ženskog Sveta je ovaj: — Srečko Kosovel: «Obrazi in duše», — Dr. Ivan Lah: «Gabrijan in Sembilija», — A. I. Kuprin: «Olesja», — Poldi Leskovec: «Dekliška», — Adela Milčinović: «Slutnje» (hrv. članak), — Josip Ribičić: «Troje putk», — Davorinka Deželova: «Lepi dom ljubi dom», — S.: «Ne žensko — mosko vprašanje!» — Uredništvo: Društvena poročila. Po ženskem svetu. Gospodinjstvo. Higijena. Kuhinja. Književnost in umetnost itd. — Kako vidimo, ovaj broj Ž. S. — baošto i prijašnji — jasno pokazuje i dokazuje, da je Žensko dobrodelno Udruženje v Trstu potpuno shvatilo potrebu i zadaću toga lista. Svaki broj se odlikuje svojom aktuelnošću. Članci su lijepi i zanimivi. Mi se od srca radujemo Ženskom Svetu i nadamo se, da će ga i naša ženska javnost u Istri podupirati suradnjom i materijalno. Uvjereni smo, da će list i u buduće udovoljavati savremenim ženskim potrebama. Cijena je listu 14 lira na godinu, a naručuje se kod uprave Z. S. u Trstu (centro cas. p. 3-4)

Darovi

Darovi za Djačku Maticu: U Ližnjanu kraj Pule sakupilo se 82 lire za Djačku Maticu. Darovali su: po 10 lira: Jelić Katica i Jelčić Ivan; po 5 lira: Klunić Justina, Aj. Rešman, Grbin A., Perković F., Srdelić M., Vodinelić Ljubica, Perković G., Vodinelić Ljudmila, N. N. i N. N.; po 3 lira: Klunić M.; po 2.50 L.: Bubić M.; po 2 lire: Vojnić M.; po 1.50 L.: Balde A.; po 1 L.: Jakopila S., Klunić M., i Vodinelić M. — Ugledali se i drugi!

Odgovorni urednik: IVAN MARIA MICHIELUZZI
Izdavali: Dr. STOJAN BRAJŠA i IVAN STAFE
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Jelka Turak
i
Anton Metlišić,
vjenčani
Pula, 24. jula 1923.

Ročko društvo za štednju i zajmove
pozivlje svoje članove
na
glavnu skupštinu,
koja će se obdržavati 19. kolovoza u 9 sati prije podne u kući g. Petra Mikolavčića u Roču sa ovim
dnevnim redom:
1. Čitanje zapisnika zadnje glavne kupštine.
2. Čitanje zapisnika o izvršenoj reviziji.
3. Izvješće upravnog i nadzornog odbora.
4. Čitanje i potvrda godišnjih računskih zaključaka za godine 1921. i 1922
5. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
6. Izbor raćnara.
7. Slučajnosti.

Godišnji računi izloženi su na uvid u društvenoj pisarni.

Roč, 27. srpnja 1923.

Upravni odbor.

Nove daske i grede
svake vrste prodaje MATEJ BANČIĆ, Kršanci
Žminj kod Kanfanara.

BANKA „SLAVIJA" D. D.
Centrala: BEOGRAD - Filijala: SUŠAK
prima uloge
u Dinarima, vraća ih bez otkaza i plaća
8%-tne kamate
Vrši sve ostale bankovne poslove

Znanje je sila! **14 knjiga 35 Lira** **Svijetlost budi život!**

10-4

Šta treba da čitamo?

1. **U Sinclair: „CAR UGALJ."** Poznati američki romanopisac opisuje u ovom djelu sve grozote kojima sa ištoćeni radari u američkim industrijama, u kojima rade najviše naši iseljenici. Djelo je vjerno, snažkim istijedjivanjem potvrdjena ilustracija prilika, koje vladaju u carstvu crnog dijamanta. *Cijena je knjizi 9 Lira.*
2. **L. T.: „SARAJEVSKI ATENTAT."** Historijska crta iz života jugosl. akademske omladine do 1914. godine. *Cijena 2 Lire po komadu.*
3. **Maksim Gorki: „LETO."** Roman iz ruskog života na selu. *Cijena 2 Lire po komadu.*
4. **H. Barbusse: „INTELEKTUALCIMA."** *Cijena Lire 1.50 po komadu.*
5. **V. Koroljenko: „SUMI ŠUMA."** Pripovjetka iz ruskog života. *Cijena 2 Lire po komadu.*
6. **Petar Kačić: „JAZAVAC PRED SUDOM."** Crta iz bosanskog života. *Cijena Lira 1.50.*
7. **A. Senoa: „ČUVAJ SE SENJSKE RUKE."** Historijska crta iz života naših pilmaćara. *Cijena Lira 1.50.*
8. **I. Mazuranić: „SMRT SMAJL-AGE ČENGIJIĆA."** *Cijena Lira 1.50.*
9. **A. Senoa: „SELJAČKA BUNA."** Najvjernije ilustrovana i umjetnički obrađena patnja i oslobodilačka borba bevavšnog naroda. *Cijena 9 Lira.*
10. **M. Gorki: „JIRI DANA."** Pripovedka iz ruskog narodnog života na selu. *Cijena 2 Lire.*
11. **M. Bakunin: „MANIFEST SLAVENIMA."** Historijska crta iz 1848. god., sada prvi put štampana *Cijena Lira 1.50*
12. **M. Arcibasev: „SMRT IVANA LANDEA."** Misli i život novih ljudi. *Cijena 2 Lire.*
13. **Al. Blok: „POSLJEDNI DANI CARSKE RUSIJE."** Do sada ne objavljeni dokumenti o padu ruskog cara *Cijena 2 Lire.*
14. **A. Čehov: „NOVELA."** Duhovite priče iz ruskog narodnog života. *Cijena 1 Lira.*

Ukupno 14 knjiga šaljemo čvrsto upakovane svakome, ko pošalje 35 Lira.

Knjige se mogu naručiti i pojedinačno, ali onda ostaju označene cijene. Pri narudžbama treba odmah odaslati i novac te *čitljivo* napisati adresu naručitelja. Narudžbe i novac treba adresirati: **„EDITION SLAVE" (Milan Obuljen) — WIEN — Himmelpfortgasse 13** (Deutsch-Oesterreich.)